

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

82/23

5. juli 1982

STATISTISK SENTRALBYRÅS LANGTIDSPROGRAM FOR 1980-ÅRENE

Bakgrunnsnotat nr. 7

STATISTISKE STANDARDER OG GRUPPERINGSSYSTEMER

INNHold

	Side
1. Innledning	2
2. Noen grunnbegrep	3
3. Om gjeldende standarder	4
4. Ytterligere om langtidsprogrammet 1975-1980	8
5. Utviklingen på det internasjonale plan	9
6. Behovet for nye standarder	10
7. Antatte behov for revisjon av gjeldende standarder ...	12
8. Organisering av arbeidet med statistiske standarder...	15
9. Sammendrag og konklusjoner	16

1. INNLEDNING

1.1 Den utviklingen som er skjedd på områdene analysemetoder, bearbeid-
ingsteknikk og former for tilgjengelighet av statistiske data må ha som
konsekvens en økning av kravene til konsistens og sammenlignbarhet i defini-
sjoner, begrep og klassifikasjoner både for statistiske grunndata og for
mer aggregerte datasystemer. Dette er ensbetydende med økte krav til statis-
tiske standarder både når det gjelder ajourføringen av eksisterende standar-
der og eventuell etablering av nye. Kravene gjelder ikke bare den formelle
utformingen av standardene, men også den praktiske gjennomføringen av dem.

1.2 Tendensen i statistikkproduksjonen er og ventes fortsatt å bli, at
man i høyere grad enn tidligere baserer seg på administrative data heller
enn på særskilte tellinger o.l. Maskinutviklingen og økt tilgjengelighet
av administrative data på maskinlesbart medium har dessuten utvidet mulig-
hetene på dette området. Siden omfang, definisjoner og tilleggsopplysninger
i administrative data vanligvis er bestemt ut fra andre behov enn rent
statistiske, vil økte krav til gjennomføringen av de statistiske standardene
neppe kunne realiseres i slike sammenhenger. Dette reduserer ikke behovet
for konsistente statistiske standarder. Disse må alltid være siktemålet
som statistikkgrunlaget må vurderes i forhold til. Dessuten vil de kunne
danne grunlaget for justeringer og korrigeringer som kan bidra til den nød-
vendige konsistens og sammenlignbarhet mellom ulike statistikker, eventuelt
på et høyere aggregeringsnivå.

1.3 I notat nr. 16 fra Byråets langtidsprogram 1976-1980 ble de enkelte
standardene - både påtenkt nye og eksisterende - gjennomgått og planene for
arbeidet med dem i programperioden trukket opp. Notat nr. 16/75 har vært
det naturlige utgangspunkt for det tilsvarende arbeid for langtidsprogrammet
for 80-årene. En del av den mer inngående omtalen av standardene i notat
16/75 vil ikke bli gjentatt her.

1.4 For arbeidet med statistiske standarder her i landet har den inter-
nasjonale utvikling på området alltid vært av vesentlig betydning. Hva som
skjer og som ventes å skje på det internasjonale plan er derfor forhold som
vi må ta i betraktning ikke minst når man skal vurdere planene for fremtiden.

1.5 Arbeidet med standardene i Byrådet er fortsatt spredt på ulike kontor.
Det har derfor denne gangen - i likhet med i 1975 - vært nødvendig i høy grad
å trekke vekslere på kontorledere og andre spesielt sakkyndige under arbeidet
med notatet.

2. NOEN GRUNNBEGREP

2.1 Det foreligger ikke noen klar og entydig akseptert definisjon på begrepet "statistisk standard". Betegnelsen er åpenbart blitt brukt i noe forskjellig betydning.

2.2 I forbindelse med dette notatet (som opprinnelig bar merkelappen "statistiske standarder" i mer løs betydning) skal man forsøke å avgrense betegnelsen og tilhørende begrep noe nærmere. Formålet er å ta et første skritt i retning av fastere og mer ensartet terminologi på dette området.

2.3 Enhver enkeltstatistikk forutsetter visse definisjoner av de enheter, begrep og grupperinger som den benytter seg av. Direkte samordnet bruk av statistikk innenfor et område forutsetter enhetlige definisjoner o.l. for området som helhet.

2.4 For å fremme slike anvendelser har man en stor mengde anbefalinger i form av grupperingssystem, nomenklaturer o.l. både internasjonalt og nasjonalt. For å få gjennomført anbefalingene konsekvent i praksis, må de til en viss grad gjøres bindende.

2.5 En statistisk standard skal inneholde definisjon av de enheter som skal registreres (eksempler: bedrift, person, bruk, transaksjon) samt grunnlaget og prinsippene for klassifisering av enhetene.

En standard kan dessuten også gi:

- (1) nærmere angivelse av betegnelser og definisjoner for kjennmerkene (egenskapene) som kan tilordnes enhetene (eksempler: inntekt, alder, næringsgruppe, yrkesstatus) og også måleregler for kjennemerkealternativene (eksempler: alder, produksjon, boligflate),
- (2) grupperingsregler for kjennemerkeverdier (eksempler: klasser for bedriftsstørrelse etter inntekt eller tallet på ansatte, aldersklasser).

Grupperingsreglene kan i praksis deles i tre:

- (a) regler for tilordning til et sett av "basis-klasser",
- (b) regler for hvilke enheter som skal tilhøre en gitt "observasjonsmasse",
- (c) regler for sammenslåing av basis-klasser og klasser av høyere orden, f.eks. i en pyramidisk aggregering.

Statistiske standarder kan inneholde regler om hvilke tilfeller de skal omfatte og hvilke som faller utenfor.

Statistiske standarder skal være bindende for Statistisk Sentralbyrå

i den forstand at grupperinger som bryter med gjeldende standarder bare kan publiseres når dette er godkjent av adm. direktør på grunnlag av særskilt begrunnelse.

2.6 På en rekke områder finner man at det brukes ensartede definisjoner o.1. for registrering eller beskrivelse av enkelttilfelle uten at formålet primært er statistisk. Når slike opplysninger blir gjenstand for statistisk bearbeiding, vil statistikken nødvendigvis bygge på de opprinnelige definisjoner. Derigjennom kan det opprinnelige registrerings- og klassifiserings-system bli adoptert som statistisk standard eventuelt med tillegg av supplerende bestemmelser.

2.7 I tradisjonell statistikkproduksjon vil statistiske standarder gjøres gjeldende ved innsamlingen, bearbeidingen og publiseringen. Standardene vil vanligvis gjøres gjeldende i sin mest detaljerte form for de to første trinnene, men ofte kun på et visst aggregeringsnivå for publiseringsformål. Betegnelsen publiseringsstandard kan av praktiske grunner bli brukt for den siste formen. Når det fastlegges bindende kombinerte grupperinger for publiseringsformål på grunnlag av mer enn en opprinnelig grupperingsstandard, kan vi også snakke om en publiseringsstandard.

2.8 Datateknologien har gjort det mulig å etablere EDB-baserte informasjonssystemer i tillegg til tidligere måter å gjøre statistikk tilgjengelig på. Som nevnt innledningsvis vil denne utviklingen kunne øke kravene til standardisering. Under det videre arbeid med standardene må det tas hensyn til dette og også til de spesielle tilknyttede problem i forbindelse med organisering og drift av informasjonssystemene. Selv med den sterke tilknytning dette har til standardene, hører behandlingen av problemene mer inn under andre av bakgrunnsnotatene.

3. OM GJELDENE STANDARDER

3.1 I notat 16/75 ble standardene delt i nye, dvs. ikke-etablerte standarder som var enten påtenkt eller ønskelige, og eksisterende standarder. Selv om det er nedlagt en god del arbeid på nye standarder i perioden, er ikke arbeidet med dem kommet så langt at man kan snakke om endelig etablering av noen av dem. I denne oversikten over gjeldende standarder kan vi derfor følge notat nr. 16/75. I et senere avsnitt skal vi komme tilbake til de øvrige standardene som ble omtalt i notat 16/75.

3.2 I omtalen nedenfor er rekkefølgen fra notat 16/75 fulgt.

3.2.1 Standard for gruppering av sykdommer - skader - dødsårsaker

Det er ikke skjedd noen endringer av betydning i denne standarden siden 1975. Standarden er publisert i Statistisk Sentralbyrås Håndbøker 24.

Siden det ikke er tatt endelig standpunkt til spørsmålet om revisjon nr. 10 av ISD (den internasjonale standarden), har det heller ikke vært grunnlag for det arbeid med revisjon av standarden som ble antydnet i notat 16/75.

3.2.2 Klassifisering av helseinstitusjoner og avdelinger

Helsedirektoratets helseinstitusjonsregister (HIR) bygger nå på Standard for næringsgruppering (SN) etter at det ved siste revisjon av denne ble tatt hensyn til visse behov i Helsedirektoratet. Helsedirektoratets typeklassifisering som også brukes i Byråets statistikk går lengre enn oppdelingen i SN.

3.2.3 Inndeling av landet i jordbruksområder

Et vesentlig problem i forbindelse med etablering av en ny inndeling av landet i jordbruksområder er vanskene med å finne frem til én inndeling som kan tilfredsstille de ulike behovene innen dette feltet. Det har også spilt en rolle for holdningen til en revisjon av tidligere inndelinger at vi når det gjelder Landbrukstelingen 1979, står bedre rustet til utkjøring etter ulike geografiske inndelinger på bestilling på grunnlag av den opprinnelige bearbeidingen på krets nivå.

3.2.4 Standard for husdyrsykdommer

Dette er ikke primært en statistisk standard, men skal først og fremst gi grunnlaget for veterinærenes rapporter til Landbruksdepartementet. Opprinnelig var standarden tatt inn i loven, men ble senere fastsatt ved kgl. res. Spørsmålet om endringer faller nå under Landbruksdepartementets myndighetsområde. Selv om standarden også brukes i forbindelse med utarbeiding av veterinærstatistikken, kan det neppe sies at det ut fra statistiske behov knytter seg bestemte krav til standarden.

3.2.5 Standard for gruppering av finansobjekter

Visse endringer er gjennomført i standarden siden 1975. Den grupperingen som gjelder til enhver tid fremgår av publikasjonen Kredittmarkedstatistikk. Endringene har dog ikke vært så omfattende at de rokker ved konklusjonen fra 1975, nemlig at det bør utarbeides en revidert standard på grunnlag av notatet IO 70/10 og innstillingen om bankstatistikk.

3.2.6 Standard for gruppering av institusjonell sektor

I forbindelse med forrige langtidsplan ble det påpekt at det burde arbeides videre med denne standarden. Forholdene har imidlertid ikke ligget til rette for en prioritering av arbeidet. Det er imidlertid fortsatt behov for å beholde prosjektet på arbeidsprogrammet.

3.2.7 CCCN (tidl. BTN - Brusselnomenklaturen)

Som nevnt i forbindelse med forrige langtidsprogram er CCCN sammen med SITC grunnlaget for våre nasjonale statistiske varefortegnelser. Det er ikke skjedd noen endringer med denne standarden siden 1975 som har betydning for oss. Den utviklingen som er i gang på dette området og som vil kunne få vesentlig betydning for Byråets planer for kommende periode, vil bli omtalt nedenfor.

3.2.8 SITC - Rev 2

For denne standarden gjelder det samme som det som ble anført foran for CCCN.

3.2.9 CTSE

Den revisjonen som ble antydnet i 1975 er ennå ikke gjennomført. Det er følgelig heller ikke foretatt noen endringer på dette området her i landet.

3.2.10 ICGS

Spørsmålet om utvikling av denne standarden for gruppering av både varer og tjenester synes å ha kommet noe mer i bakgrunnen. Planen er nå å publisere systemet som en teknisk rapport, og man venter at denne vil komme ut i løpet av 1981.

3.2.11 Standard for næringsgruppering (SN)

Som nevnt i notat 16/75 bygger SN på FN's ISIC. Den sistnevnte ble sterkt revidert i 1968. Konsekvensene ble at det ble foretatt visse endringer i SN som så forelå i revidert form i 1972. Siden den gangen er standarden blitt holdt løpende ajour, og ajourførte utgaver er publisert etter behov. Den siste utkom i 1978.

SN har fått en konkret form i Byråets bedrifts- og foretaksregister slik at man for mange praktiske formål kan betrakte registeret som standarden.

Den utviklingen som er i gang internasjonalt på området klassifikasjonssystemer innenfor økonomisk statistikk, jfr. 2.2.7 CCCN foran, vil også komme til å berøre ISIC og dermed SN. Dette vil som antydnet foran, bli nærmere omtalt nedenfor.

3.2.12 Industristatistikkens varenomenklatur

Den løpende ajourføringen av standarden er fortsatt i perioden, men man er ennå ikke kommet til veis ende i arbeidet med koordineringen mellom industristatistikken og statistikken for utenrikshandelen.

Også denne standarden vil bli sterkt påvirket av resultatene av det arbeidet med klassifiseringssystemer for økonomisk statistikk som foregår på det internasjonale plan.

3.2.13 Standard for yrkesgruppering

Den standarden som vi nå har, bygger fullt ut på den nordiske yrkesklassifiseringen fra 1965. Standarden er preget av synspunkter og behov i forbindelse med formidlingsarbeidet selv om det for den norske standarden også ble tatt hensyn til statistiske synspunkter.

Her i landet er det skjedd en viss ajourføring på 3-siffernivået i forbindelse med Folke- og boligtellingsen 1980. Det er også flere ganger gjort fremstøt på nordisk plan fra arbeidsformidlingssiden for å få standarden ajourført og til dels revidert uten at dette har pekt i retning av den ansiktsløfting for standarden som det har vært ytret ønsker om ut fra statistiske og analytiske behov.

3.2.14 Standard for handelsområder

I notat 16/75 ble det antydnet behov for en snarlig revisjon av standarden. Det er også gjort fremstøt i denne retning, men man registrerte kun liten interesse på brukerhold for en slik revisjon. Konklusjonen er derfor blitt at arbeidet skulle stilles i bero inntil resultatene av Folke- og boligtellingsen 1980 foreligger.

3.2.15 Standard for kommuneklassifisering

For denne standarden er man fortsatt i den situasjon at ajourføring kun kan skje i forbindelse med hver folketelling. Det har derfor ikke vært grunnlag for endringer i forrige programperiode.

Den någjeldende standarden ble publisert i 1979 i Statistisk Sentralbyrås Håndbøker 35.

3.2.16 Standard for utdanningsklassifisering (NUS)

I 1975 ble det pekt på behovet for løpende ajourføring av standarden. Dette er skjedd i perioden og vil fortsette som en regulær rutine.

Det ble også antydnet i 1975 at publikasjonen for standarden burde ajourføres f.eks. hvert 5. år. I tillegg til å innarbeide de løpende ajour-

føringene som er foretatt, burde det ved en eventuell ny utgivelse foretas en mer detaljert gjennomgåelse med sikte på ytterligere revisjon. En ny utgave er blitt utsatt i påvente av at kontoret kan disponere de nødvendige ressurser for disse forberedende arbeidene.

3.2.17 SNA (Standard for nasjonalregnskap)

Som forutsagt i notat 16/75 er det ikke foretatt endringer i SNA, og det har heller ikke vært snakk om påtenkte revisjoner i fremtiden.

I 1975 ble det pekt på at endringer i andre standarder kan få konsekvenser for nasjonalregnskapet. De arbeidene på det internasjonale plan som det er hentydet til foran bl.a. under 2.2.7 CCCN og 2.2.11 SN, vil man antageligvis også måtte ta hensyn til når det gjelder nasjonalregnskapet.

4. YTTERLIGERE OM LANGTIDSPROGRAMMET 1975-1980

4.1 I tillegg til å liste opp gjeldende standarder inneholder hovedavsnittet foran vesentlige sider av planene for forrige programperiode og hvorledes det har vært mulig å følge opp planene i perioden for disse standardene.

4.2 I notat 16/75 ble det også antydnet planer for nye, dvs. ennå ikke etablerte, standarder. En nærmere omtale av disse vil bli gitt nedenfor.

4.2.1 Standard for sosioøkonomisk gruppering

Arbeidet med standard for sosioøkonomisk gruppering er nå organisert som et eget prosjekt under Sosiodemografisk forskningsgruppe. Det er dessuten etablert et rådgivende utvalg for prosjektet med representasjon også fra utenfor Byrået.

Etter planen vil det i 1981 bli arbeidet videre med et utkast som skal foreligge innen utgangen av 1980. Det er planlagt praktisk testing av forslaget på ulike statistiske grunnmaterialer for bl.a. å få grunnlag for både systematiske og teknisk-praktiske justeringer.

4.2.2 Standard for gruppering av sosiale ytelser og tiltak

Det er fortsatt ikke skjedd noe med denne standarden verken på nordisk plan eller her i landet. Det vil kanskje være mer formålstjenlig å se standarden på bakgrunn av en systematisk ramme for en samordnet sosial og demografisk statistikk og planlegge fremtidig arbeid på denne basis.

4.2.3 Standard for lønnskostnader

På dette området foreligger det et utkast til standard fra 1976. Forslaget var ment som et diskusjonsgrunnlag. Det er åpenbart ikke tatt noe initiativ etter dette for videreføring av arbeidet.

4.2.4 Standard for arealklassifisering

I Rapporter 80/8 foreligger det en detaljert beskrivelse av de klassifiseringsprinsippene som følges i arbeidet med utvikling av arealregnskapet som en del av ressursregnskapet. I forordet inviteres det til kommentarer og eventuelle forslag til endringer av klassifiseringssystemet. Det gjøres dessuten oppmerksom på at når systemet er utprøvet, vil det bli lagt frem endelig forslag til standard for arealklassifisering.

4.2.5 Miljøstandarder

Det er her ikke spørsmål om én standard, men om en gruppe standarder. Disse er i første omgang ikke statistiske selv om Byrået p.g.a. brukernes behov og utnyttelse av administrative data for statistiske formål også på dette området er interessert. Når det gjelder nyetableringer, vil Byrået selvsagt forsøke å øve en viss innflytelse. Det foreligger imidlertid ikke et bestemt program eller bestemte prosjekter på området miljøstandarder som kan gi holdepunkter for den fremtidige utvikling innen feltet.

5. UTVIKLINGEN PÅ DET INTERNASJONALE PLAN

5.1 Innenfor de to tradisjonelle områdene økonomisk statistikk og sosio-demografisk statistikk er det i gang arbeidet på det internasjonale plan som vil bli av betydning for arbeidet med statistiske standarder her i landet i årene fremover.

5.2 Det arbeidet som antageligvis vil få mest omfattende virkninger foregår på området økonomisk statistikk og berører både vare- og næringsgrupperingene og derigjennom grupperingssystem som er avledet eller tilknyttet disse.

5.3 Arbeidet foregår ved samarbeid mellom United Nations Statistical Office, Statistical Office of the European Communities og Council for Mutual Economic Assistance.

5.4 Det harmoniserte system for definisjon og koding av varer (HS) som utarbeides av Customs Co-operation Council kan betraktes som utgangspunkt

for dette arbeidet. Det mer generelle og omfattende arbeid med koordinering og revisjon av de internasjonale (og interregionale) standardene har virket tilbake på HS, slik at det så langt som råd er, har tatt sikte på et konsistent og koordinert system.

5.5 HS vil bestå av ca. 6 000 varer og vil sannsynligvis bli det mest omfattende internasjonale system for varebeskrivelser. De mest detaljerte varene i systemet vil antageligvis bli "byggeklossene" for ulike klassifikasjonssystemer. HS venter man vil bli tatt i bruk fra og med 1.januar 1985.

5.6 HS vil først og fremst bli lagt til grunn for revisjon av varenomenklaturene CCCN og SITC. Dette er revisjoner som det allerede arbeides med. Dessuten vil samtidig den revisjonen av ISIC som det er referert til foran bli gjennomført.

5.7 Konsekvensene av disse endringer av internasjonale standarder må nødvendigvis bli tilsvarende revisjoner av våre egne standarder. Dette vil bli nærmere behandlet nedenfor.

5.8 På området sosiodemografisk statistikk har det også vært lagt opp til arbeid med gjennomgående koordinering av arbeidet med standardene. Her i landet venter man dog ikke en snarlig utvikling internasjonalt som kunne gi et grunnlag for arbeidet på det nasjonale plan. At det arbeides på dette området i FN og andre organ og dessuten på nordisk plan, vil i seg selv være nyttig både når det gjelder tilgang til opplysninger fra andre land og som forum for våre egne ideer.

6. BEHOVET FOR NYE STANDARDER

6.1 Som nevnt foran er ingen av de standardene som ble tatt med under kategorien "nye" i notat 16/75 blitt endelig etablert i forrige programperiode. Av disse er arbeidet med standard for sosioøkonomisk gruppering og standard for arealklassifisering kommet godt i gang.

6.2 Standard for gruppering av sosiale ytelser og tiltak synes å ha nær tilknytning til arbeidet på det sosiodemografiske området. Det ville kanskje øke mulighetene for å få bedre fart i arbeidet med denne standarden om den trekkes inn i planene for dette området.

6.3 Når det gjelder standard for lønnskostnader kan utviklingen i forrige programperiode tyde på at det fra brukerhold ikke er noe stort press for å få

standarden etablert. Hvis tilfredsstillende løsninger kan finnes uten at de er kodifisert i en statistisk standard, kan dette neppe være en ulempe.

6.4 Behovet for nye standarder synes mest påtrengende på det sosiodemografiske området. Det finnes en del enkeltstående standarder innenfor feltet. Helsesektoren er ganske godt dekket, og det finnes også noe for arbeidslivet. For det meste bygger dog definisjoner og klassifikasjoner mer på anbefalinger og tradisjon enn på standarder. Dette gjelder ikke minst gjennomgående kjennemerker i person- og tilknyttet statistikk. Alder og aldersgrupperinger er kanskje det mest typiske eksempel på dette.

6.5 For statistikk over befolkningen og deres levekår mangler man noe som svarer til de systematiske rammer som har tvunget frem den koordinering og integrering som har preget utviklingen innen den økonomiske statistikken. Når det gjelder planer for arbeidet med standarder på det sosiodemografiske område, har man derfor 2 veier å gå. Den ene ville være å forsøke å liste opp de standardene som kunne tenkes ønskelige og prioriteringsverdige i perioden. Den andre ville være å integrere arbeidet med standardene i det arbeidet som allerede er i gang for å etablere en konkret ramme for en samordnet sosial og demografisk statistikk. Forutsatt at man gir samarbeidet mellom de statistikkproduserende kontorene og Sosiodemografisk forskningsgruppe den nødvendige organisasjonsmessige plattform, er siste alternativ klart å foretrekke.

6.6 For den økonomiske statistikken synes behovene å gå mer i retning av revisjon og ajourføring av eksisterende standarder enn etablering av standarder på nye områder. Som det vil fremgå nedenfor, vil dessuten virkningen av de planer for revisjon som det arbeides med internasjonalt kunne resultere i så store krav til ressurser for revisjon av våre någjeldende standarder at det neppe ville være særlig realistisk å planlegge også for etablering av nye standarder på dette feltet i programperioden.

6.7 I tillegg til områdene økonomisk statistikk og sosiodemografisk statistikk har vi felter som til dels har tilknytning til en eller begge av disse og som det kanskje ikke er formålstjenlig å klassifisere i noen bestemt av dem. Dette gjelder f.eks. en del problemstillinger i forbindelse med kartlegging av areal og miljø.

6.8 Det eneste konkrete området innenfor dette feltet hvor det er gitt uttrykk for fremtidige behov for en ny standard, er i forbindelse med den nye kretsinnndelingen. Kretsinnndelingen skal tjene ulike formål, f.eks. etter behov å fungere som byggeklosser for oppbygging av regioner på tvers av

administrative inndelinger. En standard for kretsinnndelingen som kunne få sitt konkrete uttrykk i kretsregisteret, ville kunne bidra til at registeret svarer til de behov som det skal tilfredsstillere og dessuten sikre kontinuitet ved ajourføringer og konsistens ved bruk av registeret. Det synes rimelig å ta opp arbeidet med en standard for klassifisering av kretser i forbindelse med opprettelse og vedlikehold av registeret.

6.9 Det er foran vist til arbeidet med Standard for arealklassifisering og også til situasjonen når det gjelder miljøstandarder. Selv om det i dag kan være vanskelig å peke på ytterligere behov som skulle berettigede planer om nye standarder, kan det ikke utelukkes at informasjonsbehovet i programperioden vil kunne utvikle seg slik at behovet for nye standarder blir aktuelt. Planene for programperioden bør derfor omfatte en viss overvåking av behovene.

7. ANTATTE BEHOV FOR REVISJON AV GJELDENE STANDARDER

7.1 Det fremgår av omtalen av de enkelte standardene i avsnitt 2 foran at for noen av dem er ajourføring og til dels revisjon en del av det løpende arbeid. Det skulle neppe være behov for å komme tilbake til disse forholdene her.

7.2 De endringene i de internasjonale standardene som vi kan vente i programperioden, dvs. i CCCN, SITC og ISIC, vil føre med seg behov for revisjon av varenomenklaturer, standard for næringsgruppering og av klassifiseringer som er avledet av disse.

7.3 Det er fremholdt at det etter revisjonen av de internasjonale standardene vil bli bedre sammenheng mellom CCCN og SITC enn tilfellet er nå. Dessuten skal en kunne gjøre regning med bedre vare-/næringsammenheng enn tidligere.

7.4 Våre egne varenomenklaturer for utenrikshandelen og for industristatistikken er ikke identiske på det mest detaljerte nivå. Den varegrupperingen som brukes i nasjonalregnskapet bygger på de to nevnte, men avviker på sin side fra SITC. Den siste brukes også i statistikken for utenrikshandelen i tillegg til CCCN.

7.5 Spørsmålet om fullt samsvar mellom varenomenklaturene for utenrikshandelen og for industristatistikken har alltid vært et problem som det har vært arbeidet (og arbeides) en god del med. Bortsett fra å fullføre det

arbeid som pågår for å bedre sammenlignbarheten mellom de to standardene, må spørsmålet tas opp igjen sammen med revisjonen av begge på basis av reviderte internasjonale standarder.

7.6 Nasjonalregnskapets varegruppering har ikke bare tilknytning til de to varenomenklaturene som er nevnt foran, men også til standard for næringsgruppering via hovedleverandørsektor som inngår i definisjonen av NR-varene. Hvilke konsekvenser de bedre vare-/næringsrelasjoner i internasjonale standarder vil kunne få for våre nasjonale standarder og grupperinger, kan ikke fastslås nå. Det må iallfall være et mål å utnytte disse mulighetene så langt som råd er for å bedre relasjonene mellom varenomenklaturen for utenrikshandelen, varenomenklaturen og næringsgrupperingen i industristatistikken og vare-/sektorgrupperingene i nasjonalregnskapet.

7.7 De forhold som er nevnt foran viser at endringer i internasjonale standarder ikke bare varsler om tilsvarende revisjoner av våre nasjonale standarder, men også om ønskeligheten av koordinert revisjon av standardene og avledede grupperinger.

7.8 I tillegg til den generalrevisjonen som er antydnet foran som følge av endringer i de internasjonale standardene, har vi innenfor den økonomiske statistikken fortsatt uløste oppgaver når det gjelder revisjonen av standard for gruppering av finansobjekter og standard for gruppering av institusjonell sektor.

7.9 Som antydnet i avsnitt 2, er det vel bare allokering av de tilgjengelige ressurser ut fra prioritering av arbeidsoppgavene innenfor finansstatistikken som er årsaken til at revisjonen av disse standardene ikke en gang er påbegynt.

7.10 Det er ikke fremkommet noe som peker i retning av at revisjon av disse standardene nå er blitt unødvendige. Arbeidene bør derfor gis plass på programmet for årene fremover.

7.11 Innen person- og tilknyttet statistikk peker 2 områder seg ut når det gjelder revisjon av standarder, nemlig utdanningsgruppering og yrkesgruppering.

7.12 For standard for utdanningsgruppering er det i avsnitt 2 pekt på at ressursproblemene har gjort det vanskelig å få gjennomført en detaljert gjennomgåelse av standarden med sikte på revisjon ut over innarbeiding av løpende ajourføringer. En programfesting av en mer omfattende ajourføring kan bare ha en mening om de nødvendige ressurser kan antas å bli tilgjengelige.

7.13 Det synes å ha vært oppfatningen lenge at standard for yrkesgruppering var moden for revisjon. Det gjelder både det mest detaljerte nivå og systemet for og definisjonene av de mer aggregerte gruppene.

7.14 Ajourføringen av standard for yrkesgruppering i forbindelse med Folketellingen 1980 er nevnt tidligere. Denne ajourføringen hadde imidlertid for begrenset formål til å tilfredsstille de alminnelige behovene for revisjon.

7.15 Første trinn i en eventuell revisjon vil angå det mest detaljerte nivå. Det er lite trolig at et slikt arbeid vil kunne gjennomføres uten i samarbeid med arbeidskraftsmyndighetene og andre.

7.16 Når det gjelder ulike nivåer for gruppering av yrker, har man hittil arbeidet ut fra det synspunktet at man skal ha ett system som skal tilfredsstille såvel statistiske formål som arbeidskraftsmyndighetenes behov, f.eks. i forbindelse med formidlingsarbeidet. Det er et viktig spørsmål om dette prinsippet skal bibeholdes. Svaret vil få avgjørende betydning for opplegget og omfanget av revisjonen og dessuten mulighetene for å komme frem til et bedre system sett ut fra statistiske behov.

7.17 Når det gjelder å vurdere de statistiske behovene i forbindelse med en revisjon av standard for yrkesgruppering, vil vi være godt stillet i programperioden. Dette har sammenheng med utarbeidingen av et mer samordnet system for sosial og demografisk statistikk. Dette systemet vil som nevnt i avsnitt 5, også ha stor betydning for arbeidet med nye standarder. Det ville være naturlig å ta opp spørsmålet om revisjon av standard for yrkesgruppering innenfor den samme rammen.

7.18 I tillegg til standarder innenfor de områdene som er nevnt foran har vi to som nærmest kommer i kategorien "vet ikke". Det gjelder standard for jordbruksområder og standard for handelsområder.

7.19 For standard for jordbruksområder kan det se ut som arbeidet med en ny standard neppe vil bli tatt opp etter initiativ fra fagkontoret. Hvis de behovene som denne standarden i sin tid dekket i dag kan tilfredsstilles mer fordelaktig på en annen måte, bør det gis eksplisitt uttrykk for at revisjon av den tidligere standarden bør bortfalle.

7.20 For standard for handelsområder er spørsmålet om revisjon som nevnt stillet i bero til resultatene fra Folketellingen 1980 blir tilgjengelige. Det synes derfor rimelig iallfall å ta med i planene en vurdering av behovet for og eventuelt omfanget av revisjonen når de nødvendige data foreligger.

8. ORGANISERING AV ARBEIDET MED STATISTISKE STANDARDER

8.1 Det arbeidet som vi står overfor når det gjelder revisjon av gjeldende standarder og etablering av nye, kan bli ganske omfattende i programperioden. Det er derfor desto større grunn til å påse at arbeidet blir organisert på en effektiv måte.

8.2 Den måten som arbeidet med standardene er organisert på nå, er sterkt preget av desentralisering. Dette har i praksis ført til at ansvarsforholdet ikke alltid er klart definert. Kommunikasjonslinjene mellom dem som skulle ha ansvaret for, interesse av og behov i forbindelse med standardene, er heller ikke alltid godt utviklet og kanskje ikke formelt etablert i det hele tatt. Ansvaret for standardene innenfor et område burde også omfatte ansvaret for å følge med i det tilsvarende som foregår på det internasjonale plan. Disse to områdene faller ikke alltid helt sammen i praksis. Det kan dessuten være forbundet med ikke ubetydelige problem å orientere seg om standardene i sin alminnelighet med den desentraliserte behandlingen som vi nå har. Som ramme for arbeidet med standardene i 80-årene er dette systemet åpenbart lite hensiktsmessig.

8.3 Den konkrete form for organisering av arbeidet som man er kommet frem til for den enkelte standard, varierer meget. Det best utviklede systemet har vi vel for standard for næringsgruppering p.g.a. tilknytningen til Bedrifts- og foretaksregisteret. Dette systemet har på flere måter tjent som mønster for den rammen som er antydnet nedenfor som fordelaktig i videre sammenheng.

8.4 For å få en koordinert behandling av standardene innenfor naturlig avgrensede fagområder, synes det ønskelig med styringsgrupper for arbeidet innenfor hvert av områdene. Som områder synes den tradisjonelle inndelingen i økonomisk statistikk og sosiodemografisk statistikk å passe i denne sammenheng. Muligens burde man også ha en særskilt styringsgruppe for "andre" hvis en ren to-delt klassifisering av standardene skulle vise seg upraktisk.

8.5 Liaison mellom styringsgruppen kommer til å bli nødvendig og kunne skje via et felles "sekretariat". Det ville være naturlig om det å ivareta denne funksjonen gikk sammen med det å opprette og vedlikeholde en katalog (register) over de statistiske standarder. Dette ville bli en utpreget fellesfunksjon innen Byrået, og det ville kanskje være rimelig at den ble tillagt et sentralt tjenesteytende organ i Byrået. Dette er naturligvis detaljer som bør drøftes senere.

8.6 Kjernepunktet i den rammen som er antydnet foran er at det bør finnes ett kontaktpunkt i Byrået for spørsmål vedrørende standarder. Dette kontaktpunktet (-organet) bør være knyttet til grupper eller utvalg som har ansvaret for å ta initiativ når det gjelder ønskelige eller nødvendige tiltak på dette feltet. Innenfor et slikt koordinert system ville det konkrete arbeidet med revisjon eller nyetablering av standarder kunne tas hånd om av mer spesielle grupper omtrent som nå.

9. SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER

9.1 I neste programperiode vil vi bli stillet overfor nødvendigheten av omfattende ajourføringer av nasjonale statistiske standarder og ønskeligheten av etablering av nye.

9.2 Når det gjelder arbeidet med standardene, har de enkelte kontor en sentral posisjon og det operative ansvar. Dette vil fortsatt gjelde selv om man etablerer spesielle kontaktorgan kontorene imellom i form av styringsgrupper for hvert av områdene økonomisk statistikk, sosiodemografisk statistikk samt areal- og miljøstatistikk.

9.3 Som tidligere må det være kontorene selv som må sørge for at løpende ajourhold og justeringer, revisjoner og arbeid med nye standarder kommer med i kontorenes planer.

9.4 Standarder for økonomisk statistikk

9.4.1 I forbindelse med forrige langtidsplan ble det nevnt standarder hvor det var behov for ajourføring eller nyetablering. Dette gjelder fortsatt for standard for gruppering av finansobjekter, standard for gruppering av institusjonell sektor og standard for lønnskostnader. Det forutsettes at kontorene i neste periode vil legge frem de nødvendige forslag for disse standardene, eventuelt først for drøfting i styringsgruppen. Hvis det skulle være ytterligere standarder av samme kategori som ikke er blitt trukket frem under forarbeidene til forrige eller denne langtidsplanen, bør de behandles på tilsvarende måte.

9.4.2 Det vesentligste arbeid med standarder innenfor området økonomisk statistikk vil komme i forbindelse med revisjon av varegrupperingene og

av standard for næringsgruppering som følge av endringer i internasjonale standarder.

9.4.3 Siden det dreier seg om revisjoner som berører flere kontor, vil styringsgruppen komme sterkt inn i bildet. For det konkrete arbeid med revisjonene, vil spesielt 4.kontor, 5.kontor, 10.kontor samt Registerkontoret bli berørt.

9.4.4 Inntil det foreligger noe mer konkret om endringene, vil den vesentligste oppgaven bli å følge med i det som eventuelt skjer på det internasjonale plan. 4.kontor er allerede med i arbeidet med harmonized system, og bør naturlig også ha ansvaret for oppfølging på området varenomenklaturer. For næringsgrupperingen må det bli Registerkontoret som holder seg løpende orientert.

9.5 Standarder for sosiodemografisk statistikk

9.5.1 For sosiodemografisk statistikk mangler ennå et koordinerende system som utgangspunkt for vurdering av behovet for og utforming av standarder i likhet med det vi har i nasjonalregnskapet for økonomisk statistikk. Man venter imidlertid at det system for sosial og demografisk statistikk som det arbeides med ved Sosiodemografisk forskningsgruppe, vil kunne fylle dette behovet.

9.5.2 Dette systemet og etableringen av en styringsgruppe vil kunne gi grunnlag for en mer konkret vurdering av behovet for nye og revisjon av eksisterende standarder innenfor dette området. Planlegging av det videre arbeid med standardene etter at rammen for systemet er klar, blir den første oppgaven for Sosiodemografisk forskningsgruppe og øvrige berørte kontor.

9.5.3 En rekke eksisterende standarder vil komme inn under og bli påvirket av dette systemet. Dette gjelder bl.a. standard for yrkesgruppering og standard for sosiale ytelser og tiltak. Dessuten kommer standard for sosio-økonomisk gruppering som nå er under arbeid, i samme kategori.

9.5.4 For arbeider som pågår eller som tidligere er nevnt som ønskelig i forbindelse med andre standarder som har klar kontortilknytning, bør det ved gjennomføringen tas hensyn til eventuell innpassning i et system for sosiodemografisk statistikk.

9.6 Standarder for areal- og miljøstatistikk

9.6.1 De standardene som er nevnt foran og som en kan anta vil bli klassifisert som "areal-standarder", er først og fremst kretsinnndelingen, arealklassifiseringen og eventuelt jordbruksområder samt muligens også handelsområder og kommuneklassifisering.

9.6.2 Avgrensningen av området arealstatistikk og sammenhengen mellom de tilhørende standardene er ennå ikke så klart definert at man bør binde programmet for videreutvikling og koordinering på det nåværende tidspunkt. Det må bli en primær oppgave for styringsgruppen å vurdere spørsmålene og legge fram forslag til det videre program.

9.6.3 I tillegg til arealstandardene kommer miljøstandarder som også styringsgruppen bør ha sin oppmerksomhet henvendt på.